

JORDFORURENING

REGION SYDDANMARK

HØRINGSVERSION

Nye forureningsundersøgelser
og oprensninger 2023

"Nye forureningsundersøgelser og oprensninger" er Region Syddanmarks handleplan for det kommende års indsatser over for jord- og grundvandsforureninger. Den indeholder en oversigt over de lokaliteter, der er blevet prioriteret til videregående undersøgelse eller afværge. Planen sendes i offentlig høring, inden den besluttet politisk af Miljøudvalget i Region Syddanmark.

29 nye undersøgelser og oprensninger

Region Syddanmark planlægger at igangsætte i alt 20 nye videregående undersøgelser og 9 nye oprensninger i det kommende år. I alt sætter regionen nye forureningsundersøgelser og oprensninger i gang for **9,7 mio. kr.** i 2023.

Sagerne fordeler sig således:

Grundvand

14 sager handler om forureninger med højmobile stoffer og pesticider

- 5 er sager med fokus på undersøgelse af pesticidforurening
- 4 er sager med fokus på undersøgelse af forurening med klorerede opløsningsmidler
- 3 af sagerne omhandler undersøgelse af lossepladser
- 1 sag omhandler undersøgelse af forurening med olie- og benzinstoffer
- 1 sag er ny oprensning af grundvandsforurening fra losseplads

Indeklima

4 sager omhandler risiko for indeklima.

- 1 sag er videregående undersøgelse efter tidligere renseri.
- 3 sager er nye oprensninger efter tidligere renserier.

Grundvand og indeklima

3 sager omhandler videregående undersøgelse af forureninger med olie- og benzinstoffer, der kan udgøre risiko for både værdifuldt grundvand og indeklima.

Grundvand og overfladevand

1 sag har fokus på grundvand og overfladevand fra et tidligere gartneri.

Kontaktrisiko

5 sager omhandler oprensninger af overfladenær jordforurening på børnehaver, legepladser og bolig. 2 sager har fokus på undersøgelse af overfladenær jordforurening fra tidligere gartnerier.

Tusindvis af mulige PFAS-forureninger

Opgaven med at undersøge omfanget af PFAS i grundvandet bliver også i 2023 en meget stor opgave. Alene i Syddanmark er der op mod 3.000 steder med mistanke om PFAS-forurening.

PFAS omfatter flere end 9.000 forskellige flourstoffer. PFOS er et enkeltstof i gruppen af PFAS-forbindelser og kom i søgelyset, da flere personer i Korsør havde fået store mængder PFOS i blodet efter at have spist kød fra kvæg.

Brandøvelsespladser er en af de væsentligste kilder til brugen af PFOS, som har været en fast bestanddel af brandslukningsskum i årtier. PFOS er et industrielt fremstillet stof, der siden 1949 har været brugt til overfladebehandling af blandt andet tøj, sko, tæpper, papir og pap. I over 50 år har det desuden været anvendt i brandslukningsskum. Stoffet blev forbudt i 2006. Det blev dog tilladt at anvende allerede produceret PFOS-holdigt brandskum frem til 2011.

Stoffet har nogle alvorlige sundhedsmæssige effekter, hvis man får det i kroppen. Miljøstyrelsen fastsatte derfor i juni 2021 nye og meget lave grænseværdier for den tilladte mængde af PFAS-forbindelser herunder PFOS i grundvand, overfladevand og jord. Det har haft den betydning, at en række sager, hvor PFAS-indholdet lå under de tidligere grænseværdier, nu overskrider de nye – og skal undersøges igen.

PFAS-området er komplekst både fagligt og juridisk. Regionen tog allerede sidste år initiativ til samarbejde med kommunerne om PFAS-sagerne, og den løbende dialog mellem myndighederne er med til at sikre at der ikke er nogen sager, der havner mellem to stole.

Regionen laver indledende undersøgelser på de sager, hvor der jf. Jordforureningsloven er offentlig indsats. Hvis der konstateres en forurening, er det kommunerne der vurderer, om der kan udstedes påbud om undersøgelse eller oprensning til forureneren. Hvis det ikke er tilfældet, vil forureningen som udgangspunkt være regionens ansvar. Det gælder dog kun, såfremt forureningen udgør en trussel mod værdifuldt grundvand, natur eller menneskers sundhed.

Region Syddanmark tog i 2022 fat på at undersøge 12 brandøvelsespladser, hvor der var mistanke om anvendelse af PFAS-holdigt brandslukningsskum. En af de undersøgte lokaliteter er Vandel Flyveplads, hvor forsvaret i perioden efter 2. verdenskrig og frem til ca. 2000 drev militær flyvestation. Formålet med undersøgelsen har været at afklare, om anvendelsen af det PFAS-holdige skum kan udgøre en risiko for drikkevandsforsyningen på længere sigt.

PFOS-forurening – Vandel Flyveplads, Vejle Kommune

Brandøvelse på Vandel Flyveplads i 1974. Foto: Arkiv.dk

Regionens undersøgelser på Vandel Flyveplads blev målrettet mod tre områder på det ca. 375 ha store areal:

1. Brandøvelsespladsen på den vestlige del af ejendommen.
2. Den tidligere brandstation på flyvepladsens sydøstlige del.
3. En lagerbygning på pladsens østlige del.

Midt på brandøvelsespladsen blev der i grundvandet målt et indhold af PFOS på op til 2.800 nanogram pr. liter i vandet. Grænseværdien for PFOS i grundvand ligger på 2 nanogram pr. liter.

Ved brandstationen blev der ligeledes fundet en meget kraftig grundvandsforurening med PFOS. Undersøgelsen påviste en grundvandsforurening med PFOS på 16.000 nanogram pr. liter.

Der blev ved lagerbygningen ikke påvist indhold af PFAS over grundvandskvalitetskriterierne.

Billund Vands indvindingsboringer ligger mindst 1.500 meter fra forureningen, og drikkevandet indvindes fra ca. 200 meters dybde under et beskyttende lerlag. Derfor har regionen vurderet, at der ikke er en akut trussel mod Billund Vands drikkevandsforsyning. Regionen vil dog foretage yderligere undersøgelse af forureningsomfanget i 2023 for at styrke risikovurderingen.

Generationsforureningerne

Kærgård Klitplantage

Region Syddanmark kom i 2022 et stort skridt nærmere afslutningen på oprensningen i Kærgård Klitplantage. I oktober blev den sidste etape, som handler om en fuldskalaoprensning af det forurenede grundvand under gruberne, skudt i gang.

Regionen har ad to omgange fjernet ca. 7.700 tons stærkt forurenede jord fra de gruber, det tidligere Grindstedværket i perioden 1956-1973 brugte som losseplads til spildevand fra produktionen af bl.a. vitaminpiller, sove- og nervemedicin.

Over årene er en del af forureningen sivet ned i grundvandet under gruberne. Og med sit tryk på den digitale startknap satte miljøministeren i oktober 2022 gang i det fuldskalaanlæg, der via en kombination af kemisk oxidation og efterfølgende biologisk oprensning af det forurenede grundvand, vil gøre det muligt på sigt at fjerne de sidste restriktioner i området.

Grundvandsoprensningen ventes færdig i 2027. Herefter går der formentlig ca. 15 år, inden det også er muligt at fjerne badeforbuddet ud for klitplantagen, der blev indført for mere end 50 år siden.

Den samlede regning for Kærgård Klitplantages oprensning ventes at ende på ca. 150 mio. kr.

Grindsted-forureningerne

Arbejdet med at få undersøgt og afgrænset, hvor – og hvordan – en oprensning ved Grindsted Å skal foregå fortsætter. Regionen forventer, at der formentlig skal en kombination af flere metoder i spil, for at kunne rense den cocktail af stoffer, der i dag via grundvandet transporteres ud i Grindsted Å.

Region Syddanmark har iværksat processen med afgrænsning af forurening og screening af mulige oprensningsmetoder sideløbende for at kunne nå i mål med en oprensningsløsning i 2025. Hvor længe oprensningen ved åen skal foregå er uvist.

Himmark Strand

Oprindeligt var det planen, at oprensningen på Himmark Strand skulle være færdig i 2024. Men som ofte, når man har med store og komplekse forureninger at gøre, kan der opstå udfordringer undervejs. På Himmark Strand har det fx vist sig, at forureningen var mere udbredt end først antaget, og at bløde jordlag under havbunden komplicerer planlægningen af oprensningen.

Nye forhandlinger i 2023

Staten har foreløbig afsat 630 mio. kr. til at rense op efter de 10 generationsforureninger i Danmark. Beløbet dækker den første af i alt tre faser frem til 2025. Med i denne fase 1 er oprensning ved Himmark Strand og Kærgård Klitplantage, mens der fx ikke er afsat midler til en oprensning ved Grindsted Å. Denne er først med i fase 2, mens der i fase 1 er afsat midler til at undersøge forureningen og udvikle en relevant oprensningsmetode.

Forhandlinger om midler til fase 2 af Danske Regioners plan for en oprensning af generationsforureningerne forventes i 2023.

Syddanmark styrker teknologiudviklingen

I budgetforliget for 2022 afsatte regionsrådet ekstraordinært i alt **8 mio. kr.** til udvikling og test af nye teknologiske løsninger inden for jordforureningsområdet. **Den Syddanske Udviklingspulje** tager afsæt i oprensningen af de 10 generationsforureninger, men der er også mulighed for at søge midler, der kan gøre det billigere, hurtigere eller mere skånsomt at løse regionens øvrige store opgaver på jordforureningsområdet.

Det er væltet ind med ansøgninger fra et bredt felt af projekter, og der er givet tilsagn til projekter for tilsammen **4 mio. kr.**, mens de resterende **4 mio. kr.** i puljen kan søges i 2023. Midlerne kan søges af såvel universiteter som private virksomheder. Håbet er desuden, at nogle af de teknologiske løsninger kan skabe grundlag for et muligt eksporteventyr.

Forureningsundersøgelser og oprensninger i 2023

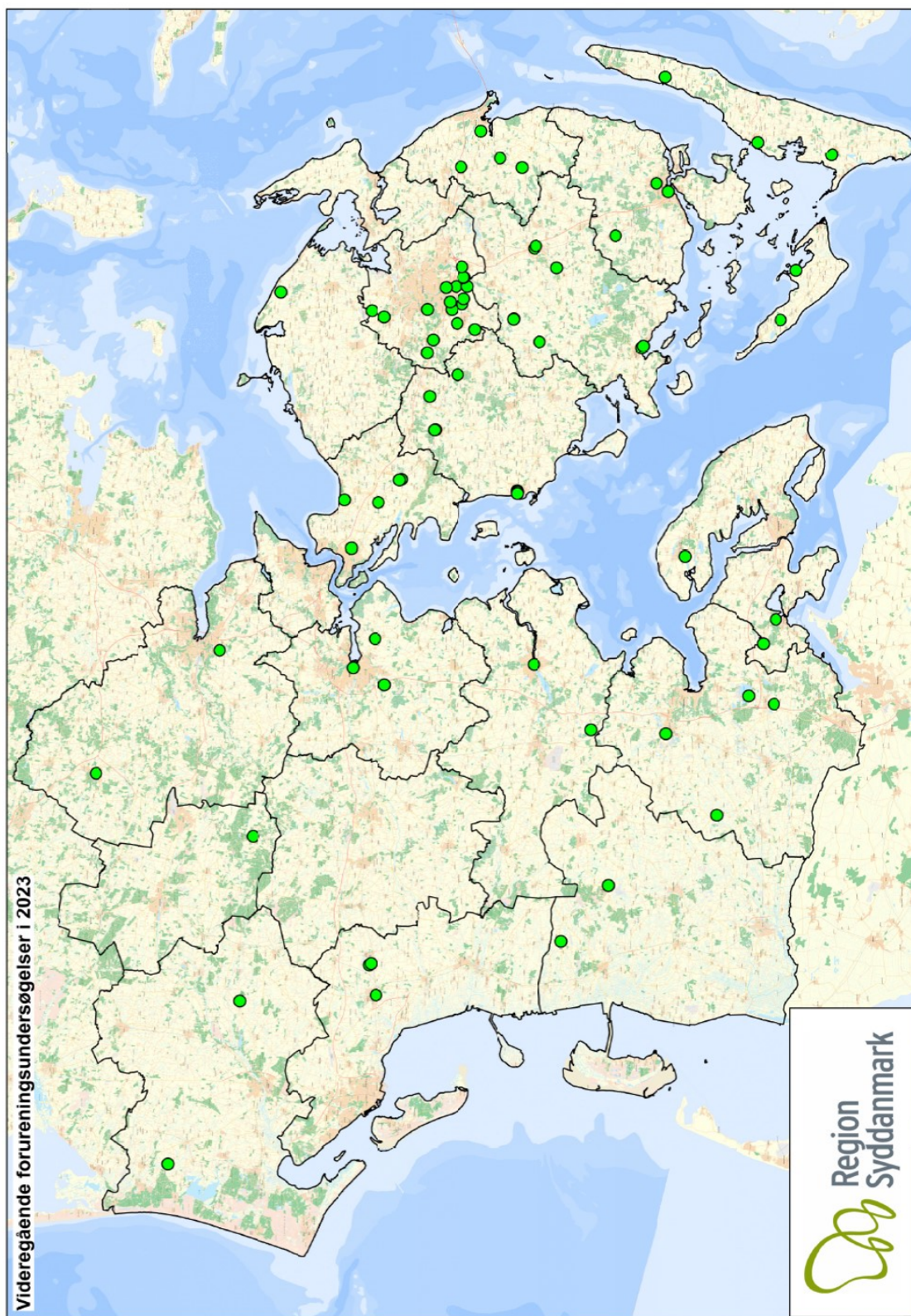
Hvis der kommer oplysninger om yderligere PFAS-forureninger, eller de indledende undersøgelser afdækker akutte problemer med PFAS-forbindelser i fx overfladevand eller drikkevand, kan det medføre ændringer i listen over prioriterede sager i denne publikation. I så fald vil mindre akutte sager kunne blive udskudt til senere år for at give plads til PFAS-sagerne. Hvis der indkommer ny viden om andre alvorlige forureninger som nødvendiggør en akut indsats, kan det ligeledes give anledning til at ændre i prioriteringen.

Nye forureningsundersøgelser og oprensninger i 2023						
Nye undersøgelser 2023						
Lokalitetsnr.	Branche	Adresse	Indsats grundvand	Indsats indeklima	Indsats kontakt	Indsats overflade vand
630-81044	Undervognsbehandling	Diskovej 20, 7100 Vejle	X	X		
551-04004	Landbrugsmaskiner	Tåmgade 16, 6623 Vorbasse	X			
543-03717	Losseplads	Abkærvej 106 og Abkær Skolevej 9, 6500 Vojens	X			
461-81568	Maskinfabrik	Hollufgårdsvej 10, 5260 Odense S	X	X		
461-04126	Slaggedeponering / gartneri	Lindvedvej 51, 5260 Odense S	X			X
461-81525	Gartneri / Metalskrot	Lindvedvej 53, 5260 Odense S	X			
461-81601	Gartneri	Stenløse Bygade 22B og C, 5260 Odense S	X			
513-03711	Losseplads	Felstedvej 27, 6300 Gråsten	X			
519-05705	Losseplads	Holmvej, 6200 Aabenraa (matrikel 1005 og 1105 Kliplev)	X			
482-81202	Maskinstation	Helsnedvej 13, 5932 Humble	X			
473-00572	Renseri	Odensevej 11, 5750 Ringe	X			
495-50060	Mønt Vask & Rens	Hovedgaden 34, 5853 Ørbæk	X			
430-81472	Maskinstation	Granlyvej 11, 5750 Ringe	X			
473-04003	Jernstøberi	Østre Ringvej 60, 5750 Ringe	X			
461-05029	Dæhnfeldt	Faaborgvej 248, 5250 Odense SV	X			
410-81400	Gartneri	Gartnervænget 2, 5466 Asperup			X	
461-81896	Gartneri	Stenløkken 21, 5260 Odense S			X	
449-55122	Plastvirksomhed	Tåsingevej 1, 5800 Nyborg	X			
420-81297	Oliespild fra olietank	Bredgade 31, 5560 Aarup	X	X		
479-00037	Renseri	Gerritsgade 35, 5700 Svendborg		X		

Nye forureningsundersøgelser og oprensninger i 2023						
Nye oprensninger 2023						
Lokalitetsnr.	Branche	Adresse	Indsats grundvand	Indsats indeklima	Indsats kontakt	Indsats overflade vand
607-00284	Renseri	Gothersgade 45, 47, 7000 Fredericia		X		
629-00048	Renseri	Torvet 19, 21 og 23, 6580 Vamdrup		X		
565-78001	Renseri	Jernbanegade 17, 7200 Grindsted		X		
479-00001	Losseplads	Bødøvej 20-22, 5700 Svendborg - matrikel 12a og 87	X			
607-81163	Fyldområde	Hjarnøvej 14, 7000 Fredericia			X	
630-82497	Børneinstitution	Grejsdalsvej 155A, 7100 Vejle			X	
461-80007	Børneinstitution	Stammen 2, 5220 Odense SØ			X	
543-40557	Offentligt tilgængelig legeplads	Hyldevænget, 6560 Sommersted			X	
543-40214	Offentligt tilgængelig legeplads	Rosengade 21, 6500 Vojens			X	

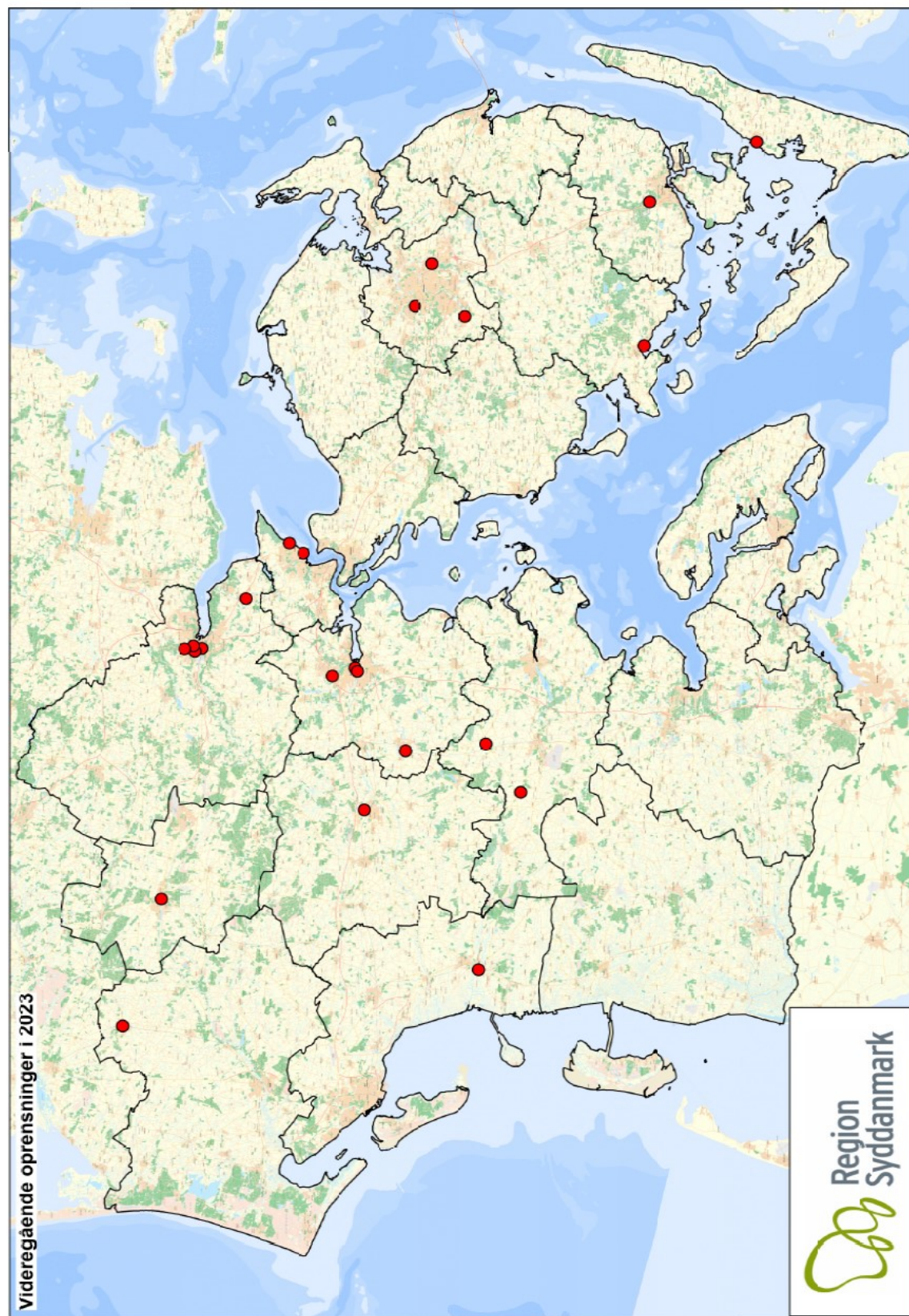
Nye og igangværende forureningsundersøgelser

Kortbilag: © Kort & Matrikelstyrelsen

Nye og igangværende oprensninger

Kortbilag: © Kort & Matrikelstyrelsen

Nye undersøgelser og oprensninger i 14 kommuner

I 2023 planlægger Region Syddanmark at starte nye videregående undersøgelser og oprensninger på 29 lokaliteter i 14 forskellige kommuner.

De nye planlagte oprensninger sker på legepladser og institutioner i Vejle, Odense, Sommersted og Vojens, hvor der er fundet mindre overskridelse af blandt andet arsen nær klatrestativer lavet af imprægnerede telefonmaster.

Derudover renser regionen op efter tidligere renserier, fyld- og lossepladser i Fredericia, Vamdrup, Grindsted og Svendborg. Endelig sættes der gang i 20 nye videregående undersøgelser for at få afdækket, om forureningerne udgør en risiko og eventuelt senere skal prioriteres til oprensning.

Sådan er de nye forureningsundersøgelser og oprensninger valgt

Region Syddanmarks principper for prioritering af sager inden for jordforureningsområdet er politisk vedtaget af regionsrådet og følger overordnet:

1. Indsatsen over for grundvandstruende forureninger i områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande (IVO) har højeste prioritet.
2. Indsatsen over for indeklimaproblemer på boliggrunde prioriteres højt.
3. Indsatsen i forhold til overfladevand og natur samt over for jordforurening med kontaktrisiko prioriteres sideordnet:
 - a. Indsatsen over for overfladevand og natur prioriteres kun i særlige tilfælde (ud over de undersøgelser, der er bevilget særskilt af staten). Et særligt tilfælde kunne være akutte sager med PFAS-forurening.
 - b. Indsatsen over for jordforurening med kontaktrisiko prioriteres kun i særlige tilfælde. Særlige tilfælde kan for eksempel være forurening med akut farlige stoffer eller særligt omfattende forureninger.

Generationsforureninger prioriteres sideløbende i takt med politisk prioriterede bevillinger.

Regionen prioriterer først indsatsen for de mest grundvandstruende forureninger i de sårbare områder indenfor OSD og IVO. De sårbare områder er defineret som de områder, der er nitratfølsomme (NFI) samt de boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Områderne prioriteres efter "mest godt grundvand for pengene", som er beregnet ved summen af udgiften til den grundvandsrettede indsats i forhold til tilladt indvindingsmængde for delområdet.

Fremtidens Syddanmark og FN's verdensmål

Regionsrådet vedtog i 2020 "Fremtidens Syddanmark" – en regional udviklingsstrategi med afsæt i FN's verdensmål. Fremtidens Syddanmark udmøntes gennem en række delstrategier, herunder delstrategien "Rent vand og jord i Region Syddanmark", der sætter rammen for regionens arbejde med jordforurening. Målene for rent vand og jord er:

1. Rent grundvand
2. Helhedsorienterede løsninger med fokus på rent drikkevand, sundhed og tryghed for borgerne
3. Opgaveløsning gennem effektivitet, innovation, partnerskaber og samskabelse med borgerne

De konkrete indsatser vil særligt bidrage til FN-verdensmålene:

Region Syddanmarks delstrategi for rent vand og jord kan downloades her:

[Rent vand og jord](#)

Rammer for regionens arbejde med jordforurening

Regionens indsats over for jordforurening

Regionens indsats over for jordforurening udspringer af "Lov om forurennet jord" – i daglig tale Jordforureningsloven. Regionens indsats omfatter de forureninger, hvor loven ikke giver mulighed for at påbyde forurenere at undersøge eller fjerne forureningen, og hvor der er værdifuldt grundvand, bolig, børneinstitution, overfladevand eller internationale naturbeskyttelsesområder. Regionen kortlægger alle grunde, hvor der enten er mistanke eller viden om, at grunden er forurennet.

På grunde, hvor der er mistanke om forurening, og hvor regionen har indsats, foretages indledende forureningsundersøgelse. Hvis grunden viser sig ikke at være forurennet, udgår lokaliteten af kortlægningen.

For en del af de grunde, der faktisk er forurenede, kan forureningen udgøre en risiko for værdifuldt grundvand, bolig, børneinstitution, overfladevand eller internationale naturbeskyttelsesområder. Er det tilfældet, foretager regionen en videregående undersøgelse af forureningens omfang. Viser undersøgelsen, at der fortsat er risiko, vil næste skridt være en oprensning, som består i at fjerne dele af eller hele forureningen, således at risikoen afværges.

Prioritering af indsatsen i 2023

De videregående forureningsundersøgelser og oprensninger er dyre, og regionen er derfor nødt til at prioritere, hvilke lokaliteter der undersøges først. Principperne for prioriteringen er nærmere beskrevet på side 6.

Publikationen "Nye forureningsundersøgelser og oprensninger 2023" beskriver regionens forventede indsats over for jordforurening. Hvis der indkommer ny viden om alvorlige forureninger, som nødvendiggør en akut indsats, kan det give anledning til at ændre i prioriteringen. Herunder forventes enkelte forurenings-sager på tidligere renserier i 2022 samt muligvis PFAS-forureninger at skulle videreføres direkte fra den indledende undersøgelse til videregående undersøgelse eller afværge, da erfaringerne viser, at forurening fra tidligere renserier ofte udgør en risiko for bolig, grundvand eller overfladevand.

Derfor er det vigtigt at være opmærksom på, at planen hverken medfører pligter eller rettigheder for

grundejerne.

Øvrige indsatser

De videregående undersøgelser og oprensninger er kun en del af regionens arbejde med jordforurening. Du kan læse mere om vores indsats, udviklingsopgaver og myndighedsopgaver på [regionens hjemmeside](#). Her kan du også finde oplysninger om vores strategier og arbejdsplaner for tidligere år.

Økonomi

De nye forureningsundersøgelser og oprensninger sættes i gang for ca. **9,7 mio. kr.**

Høringsperiode

Forslaget om regionens indsats i 2023 samt nedenstående miljøvurdering er i offentlig høring frem til og med 13. januar 2023.

Natura 2000 og vandplanlægning

Region Syddanmark har vurderet, at oversigten over regionens forventede jordforureningsindsats i 2023 er i overensstemmelse med regler om indsatsprogram vedr. Natura 2000-planen og vandplanlægningen, jf. jordforureningslovens § 18 stk. 1 og miljømålslovens kapitel 14 samt vandplanlægningslovens kap 6.

Miljøvurdering

Region Syddanmark har vurderet, at publikationen "Nye forureningsundersøgelser og oprensninger 2023" ikke er omfattet af miljøvurderingsloven, idet oversigten over nye forureningsundersøgelser og oprensning i 2023 ikke fastlægger rammer for fremtidige anlæg eller arealanvendelser eller kan påvirke et udpeget internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt.

Klagevejledning

Afgørelsen om, at der ikke skal udarbejdes miljøvurdering, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål. Klageberettigede er miljøministeren, enhver med retlig interesse i sagens udfald samt landsdækkende foreninger og organisationer, der har som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetager væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelse. Foreninger og organisationer skal have vedtægter eller love, der dokumenterer deres formål, og repræsentere mindst 100 medlemmer.

Klage skal indsendes via Klageportalen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside [Miljø- og Fødevareklagenævnet](#). Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser klager, der er sendt uden om klageportaler – med mindre klager er fritaget for brug af klageportalen. Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Nævnet afgør herefter, om man kan fritages for at benytte klageportalen. [Se betingelserne for at blive fritaget.](#)

Regionen modtager klagen via Klageportalen, og klagen anses for indsendt, når den er tilgængelig for regionen i Klageportalen. Det koster 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer at klage. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen.

Ønsker du at klage over regionens afgørelse, skal din klage være tilgængelig for Region Syddanmark i Klageportalen senest fire uger fra offentliggørelsen 13. marts 2023.

